

**PROTOCOLUL
DE LA CARTAGENA
PRIVIND BIOSECURITATEA**

Întrebări și răspunsuri

România a semnat Protocolul în 11 octombrie 2000, l-a ratificat în 30 iunie 2003 și a intrat în vigoare pe 28 septembrie 2003.

Începând cu această dată România are obligația să aplice prevederile Protocolului.

București, 2005

PROTOCOLUL DE LA CARTAGENA PRIVIND BIOSECURITATEA

Întrebări și răspunsuri

București, 2005

Această broșură este elaborată în cadrul proiectului „Dezvoltarea Cadrului Național de Biosecuritate pentru România” GFL 2716-02-4596 finanțat de Programul Națiunilor Unite pentru Mediu, Fondul Global pentru Mediu și Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor.

Coordonatorul Proiectului: Maria-Mihaela Antofie (UNEP-GEF)

Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor prin Direcția Conservarea Diversității Biologice și Biosecuritate, este Agenția Națională de Execuție a Proiectului și Punctul Focal Național pentru Protocolul de la Cartagena privind Biosecuritatea.

Adriana Baz-Director, Ana Maria Comănoiu-Consilier

Adresa proiectului: Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor, Bd. Libertății, nr. 12, mezanin, camera 180, cod 040129, Sector 5, București.

Adresa de web a proiectului: www.biosafety.ro

Copertă: Lacul de acumulare Riușor, Județul Argeș, România - alegerea acestei imagini s-a realizat în scopul sublinierii transparenței totale necesare dezvoltării cadrului național de biosecuritate.

Copyright: SCBD/I&O/DA/47516

Protocolul de la Cartagena privind Biosecuritatea

Secretariatul Protocolului a elaborat un set de întrebări și răspunsuri care să permită publicului înțelegerea prevederilor Protocolului de la Cartagena privind Biosecuritatea, fără intenția de interpretare a textului Protocolului (textul Protocolului se regăsește în legea 59/2003 pentru ratificarea Protocolului de la Cartagena privind Biosecuritatea, prezentată în anexă).

Biosecuritatea și Biotehnologia.....5

1. Ce este biotehnologia?
2. Ce se înțelege prin biosecuritate?
3. Ce este un Organism Viu Modificat Genetic (OVMG)?
4. Ce sunt produsele organismelor modificate genetic?
5. Care sunt beneficiile potențiale ale biotehnologiilor moderne?
6. Care sunt riscurile potențiale ale biotehnologiilor moderne?
7. De ce este nevoie de un acord internațional privind biosecuritatea?

Protocolul privind Biosecuritatea și implementarea lui.....9

8. Care este numele exact al Protocolului?
9. Care este obiectivul Protocolului?
10. Ce reprezintă „principiul precauției”? Cum este el reflectat de Protocol?
11. Care sunt activitățile reglementate de Protocol?
12. Care sunt principalele prevederi ale Protocolului?
13. Ce este acordul prealabil în cunoștință de cauză (APCC)?
14. Ce reprezintă procedura privind OVMG destinate uzului direct ca alimente, furaje sau pentru procesare?

15. Ce reprezintă mecanismul Biosafety Clearing House (BCH)?
16. Cum se realizează manipularea, transportul, ambalarea și identificarea OVMG, în conformitate cu Protocolul?
17. Ce trebuie să facă Părțile în eventualitatea unui transport transfrontieră neintenționat al OVMG?
18. Care este situația țărilor non-Parte la Protocol?
19. Cum rezolvă Protocolul problema dezvoltării capacității instituționale?
20. Ce inițiative au fost luate pentru dezvoltarea capacității de implementare efectivă a Protocolului?
21. Cum protejează Protocolul informația confidențială?
22. Cum se realizează informarea și participarea publicului conform Protocolului?
23. Prevede Protocolul mecanisme de armonizare?
24. Care sunt prevederile Protocolului legate de răspundere și remediere în situația unor prejudicii determinate de mișcarea transfrontieră a OVMG?
25. Ce instituții sunt necesare pentru aplicarea Protocolului la nivel național?
26. Ce reprezintă COP/MOP?
27. Care este legătura dintre Protocol și Organizația Mondială a Comerțului?
28. Unde se poate găsi textul Protocolului?

Parte la Protocol.....23

29. Ce diferență există între semnarea și ratificarea unui Protocol?
30. Cum poate un stat să devină Parte la Protocol?
31. Care este procedura de depunere a instrumentelor de ratificare, acceptare, aprobare sau accedere la Depozitar?
32. Câte țări au ratificat Protocolul?
33. Când a intrat în vigoare Protocolul?
34. Care sunt obligațiile financiare ale Părților la Protocol?
35. Ce beneficii are un stat care devine Parte la Protocol?

BIOSECURITATEA ȘI BIOTEHNOLOGIA

1. Ce este Biotehnologia?

Termenul de „biotehnologie” definește orice aplicație tehnologică, în care se folosesc sisteme biologice, organisme vii sau derivatele lor, cu scopul de a modifica produse sau procese cu utilitate specifică.

Biotehnologia, în forma tehnicilor tradiționale de fermentație, a fost utilizată de zeci de ani pentru obținerea pâinii, brânzei sau berii. Aplicarea tehnicilor de hibridizare și selecție a plantelor și animalelor, cu anumite trăsături fenotipice a stat la baza ameliorării soiurilor de plante și raselor de animale (de exemplu, obținerea de cereale cu producții crescute de boabe).

Diferența dintre biotehnologia modernă și cea clasică constă în faptul că, în prezent cercetătorii pot să ia o singură genă din genomul unei specii și să o insereze în genomul altei specii, cu scopul de a introduce un anumit caracter (de exemplu obținerea de plante rezistente la anumite boli sau dăunători).

Conform Protocolului de la Cartagena biotehnologia modernă presupune utilizarea următoarelor tehnici:

- ☞ Tehnici “in vitro” ale acizilor nucleici care includ tehnologia ADN recombinat și injectarea directă de acizi nucleici la nivelul celulelor sau organelor celulare;
- ☞ Fuziunea celulară, prin depășirea barierelor de reproducere sau de recombinare genetică (vezi articolul 3).

2. Ce se înțelege prin biosecuritate?

Biosecuritatea este un termen folosit pentru a descrie eforturile depuse în scopul reducerii și/sau eliminării riscurilor potențiale, ce rezultă din aplicarea biotehnologiilor și utilizarea produselor lor.

Pentru atingerea acestor deziderate, Protocolul privind Biosecuritatea se bazează pe „abordarea cu precauție”. Aceasta presupune că absența unei certitudini științifice totale să nu fie folosită ca scuză pentru amânarea luării măsurilor de biosecuritate, atunci când există pericolul unei amenințări serioase sau ireversibile (vezi întrebarea 10).

În timp ce țările dezvoltate, adevărate centre ale biotehnologiilor la nivel mondial, și-au dezvoltat cadrul legislativ de biosecuritate, multe din țările în curs de dezvoltare abia acum au inițiat stabilirea și dezvoltarea propriului sistem național de biosecuritate.

3. Ce este un Organism Viu Modificat Genetic (OVMG)?

Un organism viu modificat genetic (OVMG) este definit în Protocolul de la Cartagena privind Biosecuritatea ca orice organism care posedă o nouă combinație a materialului genetic obținută prin utilizarea biotehnologiei moderne. Protocolul definește, de asemenea, termenul de „organism viu” și „biotehnologie modernă” (vezi Articolul 3). În terminologia curentă termenul de OVMG se consideră a fi sinonim cu OMG (organism modificat genetic), dar definițiile și interpretările termenilor diferă foarte mult.

Sub denumirea de OVMG se pot regăsi plantele de cultură care au fost modificate genetic pentru îmbunătățirea productivității sau pentru creșterea rezistenței la boli și dăunători. Dintre plantele de cultură modificate genetic se pot exemplifica tomatele, porumbul, bumbacul și soia.

4. Ce sunt produsele organismelor modificate genetic?

Organismele vii modificate genetic constituie baza unei game largi de produse procesate și produse agricole destinate uzului direct. Produsele procesate, care conțin materialul din care sunt constituite organismele modificate genetic sau componente ne-vii modificate genetic, includ vaccinuri, medicamente, aditivi alimentari precum și foarte multe alimente procesate, îmbuteliate și conservate. De asemenea, pot include sămânța de porumb și soia (utilizată în producerea de alimente și produse ne-alimentare), amidonul din porumb (folosit pentru obținerea cartonului și adezivilor), etanolul (utilizat pentru obținerea de gazolină), vitamine, vaccinuri, produse farmaceutice și alimente obținute prin fermentație (berea și pâinea).

5. Care sunt beneficiile potențiale ale biotehnologiilor moderne?

Ingenieria genetică promite descoperiri importante pentru medicină, agricultură și alte domenii. Dintre acestea se pot enumera noi tratamente medicale (vaccinuri), și noi produse industriale (fibre și carburanți).

Susținătorii acestor tehnologii argumentează că biotehnologia are potențialul de a conduce la creșterea siguranței alimentare, dezvoltarea unei agriculturi intensive, folosirea durabilă a terenurilor marginale sau a mediilor neospitaliere, reducerea nivelului irigațiilor și a consumului compușilor agrochimici.

6. Care sunt riscurile potențiale ale biotehnologiilor moderne?

Biotehnologia este un domeniu nou și se cunosc foarte puține aspecte legate de interacțiunea OVMG cu diferite ecosisteme. Anumite îngrijorări, legate de noua tehnologie, includ efectele negative potențiale asupra biodiversității și riscurile potențiale privind sănătatea umană. În acest context putem enumera modificarea neintenționată a gradelor de competitivitate și virulență sau a altor trăsături care caracterizează speciile în cauză; posibilul impact negativ asupra

speciilor nevizate (insecte benefice) și asupra ecosistemelor; potențialul plantelor de cultură modificate genetic de a deveni buruieni (când o plantă devine mai invazivă decât specia parentală, probabil prin transferul genelor proprii la rude sălbatice) și stabilitatea insertului genic (posibilitatea ca o genă să își piardă expresia sau să fie re-transferată la o altă specie gazdă).

7. De ce este nevoie de un acord internațional privind biosecuritatea?

Întrucât descoperirile din domeniul biotehnologiei au un potențial foarte mare în creșterea semnificativă a bunăstării omului, se impune dezvoltarea și utilizarea acestui domeniu cu folosirea de măsuri adecvate de siguranță, atât pentru mediu, cât și pentru sănătatea umană.

Obiectivele Convenției privind Diversitatea Biologică (CDB) din 1992 sunt: „Conservarea diversității biologice, utilizarea durabilă a componentelor sale și împărțirea corectă și echitabilă a beneficiilor ce rezultă din utilizarea resurselor genetice, inclusiv prin accesul corespunzător la resursele genetice, prin transferul adecvat de tehnologii pertinente, ținând cont de toate drepturile asupra acestor resurse și tehnologii, și prin finanțarea corespunzătoare”.

Când s-a negociat textul acestei Convenții, s-a recunoscut că biotehnologia poate contribui la atingerea obiectivelor acesteia, dacă este dezvoltată și utilizată prin folosirea de măsuri adecvate de siguranță pentru mediul înconjurător și sănătatea umană.

Părțile contractante au fost de acord că trebuie luată în considerare nevoia de a dezvolta proceduri corespunzătoare pentru a asigura transportul, manipularea și utilizarea în condiții de siguranță pentru orice OVMG, care rezultă din biotehnologia modernă și care poate avea efecte adverse asupra conservării și utilizării durabile a diversității biologice (vezi Articolul 19.3 al CDB).

Protocolul de la Cartagena este rezultatul acestui proces de negociere.

PROTOCOLUL PRIVIND BIOSECURITATEA ȘI IMPLEMENTAREA LUI

8. Care este numele exact al Protocolului?

Numele complet al Protocolului este „Protocolul de la Cartagena privind Biosecuritatea la Convenția privind Diversitatea Biologică”. Cartagena este numele orașului columbian unde Protocolul a fost discutat și încheiat în Februarie 1999. Protocolul a fost finalizat și adoptat în 29 ianuarie, 2000 la Montreal în Canada.

9. Care este obiectivul Protocolului?

În acord cu “abordarea cu precauție” subliniată în cadrul Principiului 15 al Declarației de la Rio privind Mediul și Dezvoltarea, obiectivul Protocolului este de „a contribui la asigurarea unui nivel adecvat de protecție pentru siguranța transferului, manipulării și utilizării organismelor modificate genetic, rezultate din biotehnologia modernă și care pot avea efecte adverse asupra conservării și utilizării durabile a diversității biologice, ținându-se, de asemenea, cont de riscurile pentru sănătatea umană și concentrându-se în special asupra mișcării lor transfrontiere (vezi Articolul 1).

10. Ce reprezintă „principiul precauției”? Cum este el reflectat de Protocol?

Unul dintre rezultatele Conferinței Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare (cunoscută și sub numele de Summit-ul Pământului) care a avut loc la Rio de Janeiro, Brazilia, iunie 1992, a fost și adoptarea „Declarației de la Rio privind Mediul și Dezvoltarea” care stabilește 27 de principii în sprijinul dezvoltării durabile.

Principiul 15 al „Declarației de la Rio” afirmă că „pentru a proteja mediul, statele trebuie să aplice pe scara largă o abordare precaută, în conformitate cu capacitățile lor. Acolo unde există amenințarea unor pagube serioase și ireversibile, nu trebuie folosită lipsa certitudinii pe deplin științifice ca motiv de amânare a măsurilor efective de prevenire a degradării mediului” (<http://aarhus.ngo.ro/inforesurse.shtml>).

„Principiul precauției” este reflectat în cadrul a numeroase prevederi ale Protocolului, după cum urmează:

- ✍ preambulul reafirmă „abordarea precaută” din Principiul 15 al Declarației de la Rio privind Mediul și Dezvoltarea;
- ✍ Articolul 1, afirmă că obiectivul Protocolului este „în acord” cu Principiul 15 din Declarația de la Rio privind Mediul și Dezvoltarea;

Articolele 10.6 și 11.8 afirmă că în „lipsa unei certitudini științifice, datorată informațiilor și cunoștințelor științifice insuficient de relevante privind proporțiile potențialelor efecte adverse ale organismelor modificate genetic asupra conservării și utilizării durabile a diversității biologice în statul parte importator, ținând, de asemenea, cont de riscurile pentru sănătatea umană, nu împiedică partea respectivă să ia o decizie, după cum socotește de cuviință, cu privire la importul organismelor modificate genetic în cauză, astfel cum este indicat în paragraful 3 de mai sus, în scopul evitării sau reducerii la minimum a potențialelor efecte adverse”.

- ✍ Anexa III privind evaluarea riscurilor statuează: „Din lipsa cunoștințelor științifice sau a consensului științific nu va rezulta neapărat un anumit nivel al riscului, absența riscului sau un risc acceptabil”.

11. Care sunt activitățile reglementate de Protocol?

Protocolul se aplică transportului „transfrontieră”, tranzitului, manipulării și utilizării tuturor OVMG ce pot avea efecte negative asupra conservării și folosirii durabile a diversității biologice, ținând cont de riscurile asupra sănătății umane (vezi Articolul 5).

Totuși, OVMG ca produse farmaceutice pentru uz uman sunt excluse acestui scop fiind supuse altor acorduri și reglementări internaționale (vezi Aricolul 5).

12. Care sunt principalele prevederi ale Protocolului?

Protocolul promovează biosecuritatea prin stabilirea de reguli și proceduri practice pentru transferul, manipularea și folosirea în condiții de siguranță a OVMG, concentrându-se în particular asupra reglementării transportului transfrontieră. Stabilește un set de proceduri, foarte importante fiind pentru OVMG destinate introducerii intenționate în mediu (acordul prealabil în cunoștință de cauză, vezi întrebarea 13) și pentru OVMG folosite ca alimente, furaje sau pentru procesare (vezi întrebarea 14).

Părțile semnatare ale Protocolului trebuie să se asigure că OVMG sunt manipulate, ambalate și transportate în condiții de siguranță. Mai mult, transportul peste frontieră a OVMG trebuie să fie însoțit de o documentație corespunzătoare, specificând printre altele, identitatea OVMG și punctul de contact pentru informații suplimentare (vezi întrebarea 16).

Aceste proceduri și condiții sunt obligatorii pentru a asigura informația necesară luării unei decizii documentate pentru Părțile importatoare, dacă acceptă sau nu importuri de OVMG și pentru manipularea lor în condiții de siguranță.

Partea importatoare ia deciziile în acord cu evaluarea științifică a riscurilor (vezi Articolul 15). Protocolul stabilește principii și metodologii de evaluare a riscurilor (vezi Anexa III a Protocolului).

În cazul în care informația științifică nu este suficientă, Partea importatoare poate utiliza principiul precauției în luarea deciziilor legate de import (vezi întrebarea 5).

Părțile pot, de asemenea, să țină cont, în acord cu alte obligații internaționale, de considerentele socio-economice în luarea deciziei importului OVMG (vezi Articolul 26).

De asemenea, Părțile trebuie să adopte măsuri de gestionare a oricărui risc identificat în cursul evaluării riscurilor (vezi Articolul 16), și trebuie să urmeze anumite proceduri în cazul introducerii accidentale în mediu a OVMG (vezi Articolul 17).

Pentru a ușura implementarea lui, Protocolul stabilește un mecanism de schimb de informații între Părți în domeniul biosecurității: Biosafety Clearing-House (BCH) (vezi întrebarea 19), un mecanism financiar (vezi Articolul 28), proceduri de armonizare legislativă (vezi întrebarea 19) și conștientizarea și participarea publicului (vezi întrebarea 21).

13. Ce este acordul prealabil în cunoștință de cauză (APCC)?

Procedura acordului prealabil în cunoștință de cauză (APCC) se aplică în cazul primului transport transfrontieră intenționat de OVMG pentru introducerea deliberată în mediul Părții importatoare. Procedura include patru etape: notificarea exportului sau a Părții exportatoare, confirmarea primirii notificării de către Partea importatoare, procedurile de decizie și de revizuire a deciziilor.

Scopul acestei proceduri este de a asigura Părțile importatoare că au atât posibilitatea cât și capacitatea de a evalua riscurile care pot fi asociate importului OVMG înainte de a accepta importul.

În mod specific Partea exportatoare sau exportatorul este obligat să notifice Partea importatoare prin prezentarea unei descrieri detaliate, în scris, a OVMG înainte de primul transport.

Partea importatoare va anunța primirea notificării în 90 de zile. Apoi, în decurs de 270 de zile de la data confirmării, Partea importatoare trebuie să comunice

decizia: (i) aprobarea, (ii) interzicerea (iii) solicitarea de informații relevante suplimentare sau (iv) extinderea celor 270 de zile la o perioadă de timp bine precizată. Singurele excepții sunt atunci când consimțământul este necondiționat, sau în cazurile în care Partea importatoare trebuie să indice motivele pe care se bazează decizia luată (vezi Produsele 7, 8, 9 și 10).

În baza noilor informații științifice, o parte importatoare poate oricând să revizuiască și să modifice o decizie. De asemenea, o Parte exportatoare sau un notificator poate cere Părții importatoare să-și revizuiască deciziile (vezi Articolul 12).

Totuși, Procedura APCC a Protocolului nu se aplică anumitor categorii de organisme vii modificate genetic:

- ☞ aflate în tranzit (vezi Articolul 6);
- ☞ destinate utilizării în condiții de izolare (vezi Articolul 6);
- ☞ destinate uzului direct ca alimente, furaje sau care vor fi supuse procesării (vezi Articolul 7.3).

Chiar dacă procedura APCC nu se aplică tuturor categoriilor de OVMG, Părțile au dreptul să reglementeze importul, pe seama legislației în vigoare. În plus, Părțile importatoare pot să anunțe în avans Biosafety Clearing-House despre excluderea de la procedura APCC, a anumitor importuri de OVMG (vezi Articolul 13). De asemenea, Conferința Părților, servind ca reuniune a Părților la Protocol poate în viitor să decidă scutirea și a altor OVMG de la aplicarea procedurii APCC (vezi Articolul 7.4).

14. Ce reprezintă procedura privind OVMG destinate uzului direct ca alimente, furaje sau pentru procesare?

OVMG destinate utilizării directe ca alimente, furaje sau pentru procesare reprezintă o categorie largă de produse agricole. În acest context, Protocolul în loc să folosească procedura APCC, stabilește o procedură mai simplificată,

pentru transportul peste frontiere al produselor agricole destinate procesării.

Prin această procedură, o Parte trebuie să informeze alte Părți, în termen de 15 zile de la luarea deciziei, prin Biosafety Clearing-House, despre utilizarea unor astfel de OMG care pot fi obiectul transportului transfrontieră.

Deciziile unei Părți importatoare, de acceptare/respingere a unor produse agricole destinate procesării, sunt luate pe seama reglementărilor proprii și vor fi în conformitate cu obiectivul Protocolului.

În cazul absenței unui cadru de reglementare, o Parte (țară în curs de dezvoltare sau cu economie în tranziție), va declara prin Biosafety Clearing-House, că deciziile ei asupra importului de produse agricole destinate procesării vor fi luate în baza evaluării riscurilor așa cum este prevăzută în Protocol și în perioada de timp necesară luării deciziei.

Partea importatoare poate folosi principiul precauției în luarea deciziilor asupra importului acestor produse agricole în cazul în care informația științifică nu este îndeajuns de relevantă (vezi Articolul 11.8).

15. Ce reprezintă mecanismul Biosafety Clearing-House (BCH)?

Protocolul stabilește un mecanism de schimb de informații (științifice, tehnice, de mediu, legislative, legate de organismele vii modificate genetic) privind biosecuritatea: Biosafety Clearing-House, ca Parte a mecanismului clearing-house al Convenției, cu scopul de a asista Părțile în implementarea Protocolului (vezi Articolul 20).

Comitetul Interguvernamental pentru Protocolul de la Cartagena privind Biosecuritatea (Intergovernmental Committee for the Cartagena Protocol on Biosafety: ICCP), a recomandat ca BCH să fie creat etapizat, începând cu o fază pilot. Prima conferință COP-MOP a aprobat trecerea de la faza pilot la faza complet operațională și a adoptat modalitățile funcționării ei (Decizia BS-1/3).

Informații suplimentare despre dezvoltarea Biosafety Clearing-House pot fi găsite în arhivele legate de activitatea ICCP. De asemenea, adresa de web BCH conține o secțiune dedicată întrebărilor frecvente despre acesta.

16. Cum se realizează manipularea, transportul, ambalarea și identificarea OVMG în conformitate cu Protocolul?

Protocolul prevede măsuri practice pentru siguranța transferului transfrontieră a OVMG. Părțile la Protocol sunt obligate să aplice măsuri corespunzătoare pentru manipularea, ambalarea și transportul OVMG destinate trecerii peste frontiere.

Transportul va fi însoțit de o documentație în care se va regăsi o informație completă. Protocolul specifică tipul de informație ce trebuie să fie inclusă în documentele însoțitoare ale transporturilor de OVMG.

Prin intermediul Conferinței Părților la Protocol, se prevăd posibile îmbunătățiri ale standardelor necesare manipulării, ambalării, transportului și identificării OVMG. De asemenea, Protocolul prevede posibilitatea dezvoltării în viitor a unor standarde pentru manipularea, ambalarea, transportul și identificarea OVMG de către Conferința Părților. Prima întrunire COP-MOP a adoptat criteriile de identificare a diferitelor categorii de OVMG (Decizia BS-I/6).

Fiecare Parte este obligată să se asigure că transportul intenționat al OVMG este însoțit de documentația corespunzătoare, în care să se specifice identitatea OVMG și adresa de contact completă a persoanei responsabile.

Detaliile acestor cerințe sunt diferite în cazul OVMG destinate introducerii deliberate în mediu față de cele destinate folosirii directe sau procesării și vor fi ulterior soluționate de către organismul de conducere al Protocolului - Conferința Părților acționând ca reuniune a Părților (vezi Articolul 18). Informații suplimentare sunt disponibile la adresa de web a Protocolului.

17. Ce trebuie să facă Părțile în eventualitatea unui transport transfrontieră neintenționat de OVMG?

Prin intermediul Bioasfety Clearing-House și a organizațiilor internaționale, Partea care deține informații despre un transport neintenționat de OVMG peste frontieră, care ar putea avea efecte semnificative asupra biodiversității sau sănătății umane, trebuie să notifice imediat statele afectate, sau posibil a fi afectate. Părțile trebuie să inițieze imediat consultări cu statul/statele afectat/afectate sau potențial afectate, cu BCH și organizațiile internaționale relevante, pentru a-l/le determina să aplice măsurile de urgență corespunzătoare (vezi Articolul 17).

18. Care este situația țărilor non-Parte la Protocol?

Protocolul stabilește obligațiile Părților în legătură cu transportul transfrontieră de OVMG, atât între Părți cât și între Părți și non-Părți la Protocol. Transportul transfrontieră dintre Părți și non-Părți trebuie realizat în acord cu obiectivul Protocolului. În acest context, Părțile sunt obligate să încurajeze non-Părțile să adere la Protocol și să transmită informațiile relevante la Biosafety Clearing-House (vezi Articolul 24). Prima întrunire COP-MOP a adoptat o decizie prin care se fac recomandări pentru transportul transfrontieră a OVMG între Părți și non-Părți (Decizia BS-1/11).

19. Cum rezolvă Protocolul problema dezvoltării capacității instituționale?

Protocolul promovează cooperarea internațională pentru a ajuta țările în curs de dezvoltare sau cu economie în tranziție pentru dezvoltarea resurselor umane și a capacității instituționale în domeniul biosecurității. Părțile sunt încurajate să contribuie la instruirea științifică și tehnică, să promoveze transferul și aplicarea de tehnologii, precum și dezvoltarea resurselor financiare. De asemenea, Părțile sunt încurajate să faciliteze participarea sectorului privat în dezvoltarea

capacității instituționale (vezi Articolul 22).

Prima întrunire COP-MOP a adoptat două decizii pentru a promova dezvoltarea capacității instituționale de implementare a Protocolului, prin stabilirea unei liste de experți (Decizia BS-I/4) și a unui Plan de Acțiune pentru dezvoltarea capacităților (Decizia BS-I/5).

20. Ce inițiative au fost luate pentru dezvoltarea capacității de implementare efectivă a Protocolului?

Pentru îndeplinirea cerințelor necesare dezvoltării capacității instituționale au fost implementate numeroase inițiative la diferite niveluri în sprijinul Părților.

La prima întrunire COP-MOP s-a adoptat Planul de Acțiune pentru dezvoltarea capacității prin stabilirea unui cadru de asistare a guvernelor sau organizațiilor pentru o mai bună abordare a elementelor prioritare dezvoltării acesteia într-o manieră strategică, sistematică și integrată (vezi decizia BS-I/5).

A fost stabilit un mecanism de coordonare pentru facilitarea implementării coerente și interactive a Planului de Acțiune și de asigurare a sprijinului mutual dintre diferite inițiative. Bazele de date ale dezvoltării capacității instituționale au fost inițiate în cadrul Biosafety Clearing-House. Acestea permit schimbul de informații privind activități în desfășurare, identificarea lipsurilor și relevarea resurselor disponibile și a oportunităților și vin în întâmpinarea necesităților și priorităților naționale specifice.

În plus, a fost stabilită o listă de experți care pot asigura consultanță (de exemplu: evaluarea riscurilor, luarea deciziei în manieră documentată, dezvoltarea resurselor umane la nivel național, promovarea colaborării între instituții și autorități, toate asociate transportului transfrontieră a OVMG).

Diferite activități de dezvoltare a capacității instituționale precum și diferite proiecte și programe legate de biosecuritate au fost inițiate de guverne și

organizații internaționale.

Un asemenea exemplu este inițiativa proiectului global UNEP/GEF „Dezvoltarea Cadrului Național de Biosecuritate”, care are drept scop asistarea țărilor în curs de dezvoltare pentru dezvoltarea sistemului de reglementare, administrativ, de luare a deciziei, evaluarea riscurilor și mecanismelor de participare a publicului în luarea deciziei. De asemenea, există numeroase alte inițiative, diferite ca amploare și scop, sprijinite și de alte organizații (mai mult de astfel de 60 de inițiative sunt înregistrate în baza de date a Biosafety Clearing-House). Informații suplimentare sunt disponibile pe pagina de web a Protocolului.

21. Cum protejează protocolul informația confidențială?

Potrivit procedurii de acord prealabil, în cunoștință de cauză, precum și a altor proceduri specificate de Protocol, notificatorul este obligat să transmită informația către Partea importatoare pentru a-i permite luarea unei decizii documentate cu privire la importul unui OVMG. În schimb, Partea importatoare are obligația să permită notificatorului să specifice informația care ar trebui considerată ca fiind confidențială. Partea importatoare poate solicita notificatorului să justifice de ce anumite informații ar trebui păstrate confidențial, iar în cazul unei neînțelegeri acesta ar trebui consultat înaintea luării oricărei decizii.

Fiecare Parte este obligată să protejeze informația confidențială primită, reglementată prin Protocol. Acestea trebuie să aplice proceduri pentru a proteja și trata astfel de informații similar protecției informației confidențiale legate de producerea de organisme vii modificate genetic. Partea importatoare nu va folosi informația confidențială în scopuri comerciale, fără acordul scris al notificatorului. Informații privind (a) numele și adresa notificatorului; (b) descrierea generală a organismului viu modificat genetic; (c) rezumatul evaluării riscurilor; (d) metodele și planurile în caz de accidente, nu vor fi

considerate confidențiale chiar dacă notificatorul își retrage sau și-a retras notificarea (vezi Articolul 21).

Este important de menționat faptul că informația transmisă la BCH, în acord cu Articolul 20 și a altor dispoziții ale Protocolului, nu va fi considerată confidențială întrucât obiectivul este tocmai de a o face publică (vezi Decizia BS-I/3, Anexa Secțiunea B, paragraf q).

22. Cum se realizează informarea și participarea publicului conform Protocolului?

Protocolul cere Părților să promoveze și să faciliteze, singure sau în cooperare cu alte state și organizații internaționale, conștientizarea, educarea și participarea publicului asupra aspectelor care constituie subiectului Protocolului și să se asigure că acesta are acces la informația legată de organisme vii modificate genetic ce ar putea fi importate.

În acord cu legile și reglementările Părților, publicul trebuie consultat în procesul de luare a deciziei privitoare la sau legat de organisme vii modificate genetic, trebuie conștientizat asupra rezultatelor unor astfel de decizii și de asemenea, asupra mijloacelor de informare la Biosafety Clearing-House (vezi Articolul 23).

În acord cu programul pe termen mediu adoptat la prima conferință COP-MOP (vezi Decizia BS-I/12), problema conștientizării și participării publicului va fi luată în considerare la cea de-a doua întâlnire a COP-MOP, care va avea loc în al doilea trimestru al anului 2005.

23. Prevede Protocolul mecanisme de armonizare?

Protocolul descrie proceduri și mecanisme pentru a promova armonizarea Părților cu obligațiile lor și expune excepțiile.

La prima ei întâlnire, Conferința Părților la Protocol, acționând ca reuniune a Părților la Protocol, a luat în considerare și a aprobat astfel de proceduri și mecanisme și a stabilit un comitet de armonizare alcătuit din 15 membri nominalizați de către Părți și aleși de COP-MOP (vezi decizia BS-I/7).

Procedurile de armonizare vor fi separate de cele stabilite de Articolul 27 al Convenției privind Diversitatea Biologică fără să aducă prejudicii Părților (vezi Articolul 34). Informații suplimentare sunt disponibile pe pagina de web a Protocolului.

24. Care sunt prevederile Protocolului legate de răspundere și remediere în situația unor prejudicii determinate de mișcarea transfrontieră a OVMG?

Protocolul conține o prevedere de împuternicire a Conferinței Părților, care acționează ca reuniune a Părților, să adopte la prima ei întrunire stabilirea unui mod de elaborare a unor proceduri și reguli internaționale corespunzătoare domeniului „răspundere și remediere” în situația unor prejudicii determinate de mișcarea transfrontieră a OVMG. Părțile vor acționa pentru a finaliza acest proces în timp de patru ani (vezi Articolul 27).

Prima întâlnire COP-MOP a stabilit constituirea unui grup deschis de lucru cu experți în domeniile legislativ și tehnic pentru a elabora reguli și proceduri la nivel internațional în acest domeniu, care pot rezulta din transferul peste frontieră a organelor vii modificate genetic. Se așteaptă ca acest grup ad-hoc să-și finalizeze activitatea în 2007 (vezi Decizia BS-I/8). Informații suplimentare sunt disponibile pe pagina de web a Protocolului.

25. Ce instituții sunt necesare pentru aplicarea Protocolului la nivel național?

Fiecare Parte trebuie să desemneze instituțiile la nivel național pentru îndeplinirea funcțiilor stabilite de Protocol. Fiecare Parte trebuie să desemneze

un punct focal național care să fie responsabil de legătura cu Secretariatul Convenției. Mecanismul de legătură poate include activități de tipul primirii notificărilor asupra întâlnirilor legate de Protocol și emise de Secretariat precum și solicitări din partea Secretariatului privind transmiterea unor puncte de vedere asupra problemelor în discuție (vezi Articolul 19).

De asemenea, fiecare Parte trebuie să desemneze una sau mai multe autorități naționale competente, responsabile cu îndeplinirea funcțiilor administrative cerute de Protocol și care va/vor fi autorizată/autorizate să acționeze în numele Protocolului. Se admite ca o Parte să poată desemna și o singură structură care să îndeplinească atât funcția de punct focal național cât și pe cea de autoritate națională competentă. Fiecare Parte trebuie, nu mai târziu de data intrării în vigoare a Protocolului, să informeze Secretariatul printr-o notificare despre adresele sau adresa de contact a celor două structuri menționate. Secretariatul va păstra aceste liste pe pagina de web la adresa: <http://www.biodiv.org/world/map.asp> care poate fi găsită pe pagina de web a BCH: <http://bch.biodiv.org/Pilot/Contracts/GettingStarted.aspx>.

În afara acestor structuri instituționale stipulate de către Protocol, prima întâlnire COP-MOP a solicitat Părților, precum și guvernelor, organizațiilor și altor utilizatori interesați în parteneriatul cu Biosafety Clearing-House, să nominalizeze un punct focal național responsabil (vezi decizia BS-1/3).

26. Ce reprezintă COP/MOP?

Organismul de conducere abilitat al Protocolului este reprezentat de Conferința Părților, acționând ca reuniune a Părților la Protocol (COP/MOP Conference of the Parties/Meeting of the Parties). Principala funcție a acestui for este de a revizui implementarea Protocolului și de a lua deciziile necesare funcționării lui efective. Decizii privind Protocolul se pot lua numai de către Părțile la Protocol. Părțile la Convenția privind Diversitatea Biologică și care nu sunt Părți la Protocol, pot participa doar ca observatori în cursul întrunirilor

COP/MOP (vezi Articolul 29 al Protocolului).

27. Care este legătura dintre Protocol și Organizația Mondială a Comerțului?

Numeroase acorduri realizate sub incidența Organizației Mondiale a Comerțului (WTO), ca de exemplu: Acordul privind Aplicarea Măsurilor Sanitare și Fitosanitare (Acordul SPS), Acordul privind barierele tehnice în calea comerțului (Acordul TBT) și Acordul asupra dreptului de proprietate intelectuală asociat Comerțului (TRIPs), conțin prevederi relevante Protocolului.

În preambulul lui, Protocolul stipulează următoarele:

- ☞ Recunoaște că acordurile pentru comerț și mediu înconjurător ar trebui să se sprijine reciproc;
- ☞ Nu modifică drepturile și obligațiile ce decurg din vreun alt acord internațional;
- ☞ Nu se intenționează subordonarea Protocolului față de nici un alt acord internațional.

28. Unde se poate găsi textul Protocolului?

Textul original al Protocolului, scris în limbile arabă, chineză, engleză, franceză, rusă și spaniolă, egal autentic, se găsește la Secretariatul General al Națiunilor Unite și este disponibil în format electronic, în toate cele șase limbi la adresa: <http://www.biodiv.org/biosafety/Protocol.asp>

Textul oficial în limba română este aprobat prin legea 59/2003 de ratificare a Protocolului publicată în Monitorul Oficial nr. 192 din 26 martie 2003.

PARTE LA PROTOCOL

29. Ce diferență există între semnarea și ratificarea unui Protocol?

La data limită stabilită pentru semnarea Protocolului, adică 4 iunie, 2001 s-au înregistrat 103 semnături. Prin semnarea Protocolului, țările își afirmă sprijinul pentru obiectivul și prevederile lui, precum și intenția lor de a deveni Părți la Protocol. Totuși, Protocolul devine obligatoriu din punct de vedere legal numai după ce statul respectiv depune la Secretariatul General al Națiunilor Unite un instrument de ratificare, accesare, acceptare și aprobare, semnat de șeful statului sau guvernului sau de Ministrul Afacerilor Externe. Odată depus un astfel de instrument, Protocolul intră în vigoare, în statul respectiv, la 90 de zile după data depunerii, cu condiția ca Protocolul să fi intrat în vigoare până la aceea dată; din acest moment statul se supune prevederilor Protocolului și este obligat să-și respecte obligațiile.

30. Cum poate un stat să devină Parte la Protocol?

Doar un stat Parte la Convenția privind Diversitatea Biologică poate deveni Parte la Protocol (vezi Articolul 32.1. al Convenției) prin intermediul uneia dintre următoarele mijloace legale: ratificare, acceptare, aprobare sau accesare. Oricare dintre aceste instrumente are același efect legal.

Dacă o Parte la Convenție a semnat Protocolul în perioada de timp specificată la Articolul 36 al Protocolului, în funcție de cerințele legale naționale, poate să aleagă să devină Parte a Protocolului prin ratificarea, acceptarea sau aprobarea acestuia.

Dacă o Parte la Convenție nu a semnat Protocolul, în perioada de timp

specificată în Articolul 36, ea poate deveni Parte la Protocol prin accedere.

31. Care este procedura de depunere a instrumentelor de ratificare, acceptare, aprobare sau accedere la Depozitar?

Înteaga procedură este disponibilă la pagina de web <http://www.biodiv.org/doc/legal/cp-proc-rat-en.pdf>

32. Câte țări au ratificat Protocolul?

O listă actualizată permanent se găsește la adresa de web: <http://www.biodiv.org/biosafty/signinglist.asp?sts=rtf>

33. Când intră în vigoare Protocolul?

Articolul 37 statuează că Protocolul intră în vigoare la 90 de zile de la data depunerii instrumentului celei de a 50-a ratificări, acceptări, aprobări sau accederi. Întrucât cea de-a 50-a ratificare a Protocolului a fost depusă pe 13 iunie 2003, Protocolul a intrat în vigoare la nivel mondial la 11 Septembrie, 2003.

34. Care sunt obligațiile financiare ale Părților la Protocol?

În acord cu Articolul 29 alineatul 5 al Protocolului, regulile financiare ale Convenției se aplică în mod corespunzător și Protocolului. Astfel, fiecare Parte la Convenție este obligată să aducă o contribuție anuală care să acopere costurile administrative ale funcționării Convenției, inclusiv ale Secretariatului. Contribuția financiară a fiecărei Părți este bazată pe scala de evaluare a Națiunilor Unite. Contribuțiile țărilor în curs de dezvoltare, în mod particular a celor sărace, sunt de obicei mici (acestea trebuie să plătească o contribuție de 0.01% din bugetul aprobat pentru anul în curs).

Potrivit articolului 31.1 al Protocolului, Secretariatul Convenției acționează și ca Secretariat al Protocolului. Costurile serviciilor Secretariatului la Protocol,

dacă sunt diferite față de cele pentru Convenție, trebuie asigurate de Părțile la Protocol. Prima Conferință a Părților, acționând drept reuniune a Părților la Protocol, a aprobat un program bugetar pentru costurile asociate Protocolului și a adoptat o scală de evaluare pentru distribuirea lor între Părțile la Protocol (vezi Decizia BS-I/10).

35. Ce beneficii are un stat care devine Parte la Protocol?

Devenind Parte la Protocol, un stat are următoarele beneficii:

- ✍ Poate influența implementarea Protocolului și poate modela dezvoltarea ulterioară a acestuia, prin participarea în procesul de luare a deciziei în cadrul Conferinței Părților;
- ✍ Țările în curs de dezvoltare precum și cele cu economii în tranziție devin eligibile pentru sprijin financiar din Partea Fondului Global pentru Mediu (mecanismul financiar pentru Protocol), pentru dezvoltarea capacităților instituționale precum și pentru alte resurse necesare implementării Protocolului și participarea în funcționarea acestuia (vezi Decizia COP VII/20);
- ✍ Crește credibilitatea și vizibilitatea la nivel global a sistemelor naționale în ceea ce privește reglementarea biosecurității;
- ✍ Contribuie la armonizarea regulilor, procedurilor și practicilor specifice în gestionarea transportului peste frontiere a OVMG;
- ✍ Este facilitată dezvoltarea mecanismelor și oportunitatea guvernelor de a colabora cu alte guverne, cu sectorul privat și societatea civilă pentru consolidarea biosecurității;
- ✍ Îmbunătățește accesul la tehnologii și date relevante, beneficiază de schimbul constant de informații și expertiză în domeniu;
- ✍ Demonstrează determinarea țărilor respective pentru conservarea și folosirea durabilă a diversității biologice, prin implementarea măsurilor de biosecuritate promovate de Protocol.